

2. Hafta

Ahşap Süsleme Teknikleri

SAN316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ RÜSTEM BOZER

Ahşap Süsleme Teknikleri

Ahşap eserler Selçuklu sanat mirası içinde önemli bir yer tutar. Aslında günümüze kalabilen eserler olması gerekenden çok azdır. Ahşabın gerek tabiat şartları gibi dış etkenlerden, gerekse yangın gibi felaketlerden en çok etkilenen malzeme olması, insanların bilerek veya bilmeyerek verdikleri zararlar, kullanımdan kaynaklanan yıpranma ve eskimeler bu sonucu doğuran etkenlerden bazılarıdır.

SAN316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ RÜSTEM BOZER

Her Őeye rağmen sütun, sütun baŐlıęı, kiriŐ, minber, kapı ve pencere kanatları, dolap kapağı, krs/taht, sanduka, korkuluk ve rahleler gibi çeşitli elemanlarda karŐımıza çıkan bu sanat dalı, devrinin genel karakterini yansıtacak zengin örneklere sahiptir. Bu örneklere süslemede baŐarı elde edebilmek ve eseri uzun ömürlü kılmak için lifsiz, sert dokulu ağaçlar tercih edilmiŐ ve bunlara değişik teknikler uygulanmıŐtır.

SAN 316 TÜRKİYE SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ KÜSTEM BOZER

Eserlerin bir kısmı özgün yerlerinde durarak fonksiyonlarını sürdürürken, bir kısmı da değişik sebeplerle müzelere taşınmış, bazıları yurtdışına kaçırılmıştır. Çeşitli müzelerde örnekler bulunsa da Konya'da Mevlana Müzesi, İnceminare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi, Sahip Ata Vakıf Müzesi, Ankara'da Etnografya Müzesi ve Vakıf Eserleri Müzesi, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi Selçuklu çağı ahşap eserlerinin önemli koleksiyonlarına sahiptir.

SAN316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ RUSTEM DOZER

Anadolu'da Selçuklu devri ahşap sanatında görülen süsleme teknikleri Türk ahşap sanatında kullanılan tekniklerin bir özeti gibidir. Bunlardan bazıları yeni yeni keşfedilip geliştirilirken, bazıları artık terk edilip unutulmaya yüz tutmuştur. Üslup ve tercih edilen süsleme türleriyle birlikte ortaya çıkan bütüne bakıldığı zaman, Türklerin Anadolu'ya geldiklerinde ahşap sanatında önemli birikimlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Buna karşılık başta Bizans olmak üzere Anadolu'nun önceki kültürlerinin ahşap işleriyle bağlantılar kurmak mümkün değildir.

Selçuklunun taşıdığı birikim Anadolu'daki Türk ahşap sanatının temelini teşkil etmiş, isimlerini ya da memleketlerini bilmediğimiz ustalar ile Ankaralı, Ahlatlı, Tiflisli, Konyalı ve hatta kendini Anadolulu diye tanıtan, aynı kültür çevresinin ustaları tarafından pekiştirilmiş, daha sonra da Beylikler ve Osmanlı devirlerinde gelişerek ve kendi zamanlarına özgü yanlarıyla devam ettirilmiştir.

SAN316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖZGÜR ÜYELİ RÜSLEM BOZER

Kündekâri, aynı görüntüyü verecek şekilde farklı uygulamalarla taklit edilmiştir. Bu nedenle uygulanış biçimlerine göre hakiki ve taklit kündekâri (“çakma ve kabartmalı”, “tamamen çakma ve/veya yapıştırma”) olarak iki gruba ayrılır. Hakiki kündekâri tekniği hem süsleme hem de bir kuruluş/yapım tekniği özelliği taşır. İster hakiki ister taklit kündekâri olsun, geometrik parçaların ve çıtaların genel karakterleri paralel bir gelişim seyri izler. Selçuklu devrinde tekniğin gelişimini esas olarak minberler ve kapı kanatlarından takip edebilmekteyiz.

SAN316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ RÜŞTEM DOZER

Anadolu Türk sanatında künde-kârî tekniğinin ortaya çıkışı 12. yüzyılda, Mısır ile yaklaşık aynı tarihlere rastlar. Anadolu'daki tarihi bilinen ilk ahşap minber ve ilk künde-kârî örnek gibi özelliklere sahip Konya Alaaddin Camii minberinde (M.1155) yan aynalıklar, taht altı bölümleri ve kapı alınlığında görülen hakiki künde-kârî tekniği 13, 14 ve hatta 15.yüzyılda da devam edecek bir takım özelliklerin başlangıcı ve belirleyicisi olmuş gibidir. Çeşitli kollara sahip yıldız kompozisyonların öne çıktığı geometrik düzenlemelerde yer alan parçaların her biri ince bir silmeyle çerçevesel olarak yüzeylerine derin sayılabilecek oymalarla palmet-rumeli bitkisel süslemeler işlenmiş; parçaları bağlayan profilli enli çıtalarla aralarında derin oluklar meydana getirilmiştir.

Çıtalar ve geometrik parçalar aynı seviyede olmakla birlikte aralardaki oluklar parçaların plastik etkisini arttırıcı bir rol oynamaktadır. Parçalar büyük, çıtaların kompozisyonda kapladığı alan çoktur. Bu nedenle m^2 'ye düşen parça sayısı da azalır. Dolayısıyla eser üzerinde gerçekleştirilen kompozisyonlar, tasarlanan geometrik sistemin aslına oranla dar bir kesitini sunabilmektedir. Yan aynalıkların kapladığı alanlar biraz daha geniş olduğu için bazı örneklerde bu durum dikkati çekmese bile, kapı kanatları ile minberlerin taht altı bölümleri gibi daha dar alanlarda açıkça fark edilmektedir.

SAN316 TÜRKEL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜZÜM RÜSTEM DOZER

SAN316 TÜRK ULUSAL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖGR. ÜYESİ RÜSTEM BOZER

Hakiki Kündekari Tekniği

Taklit Kündekari Tekniği

SAW316 TÜRK EL SANATLARI TARİHİ II
DR. ÖĞR. ÜYESİ RÜSTEM BOZER

Taklit Kündekari Tekniği